

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح محدودیت توقیف مطبوعات» «اعاده شده از شورای نگهبان»

مقدمه

آزادی مطبوعات جلوه‌ای از حقوق و آزادی‌های اساسی است که سهم به‌سزایی در عرصه اطلاع‌رسانی کشور دارد. بدیهی است که سلب این حق هر چند با قید کلی موقت، بدون رعایت قواعد حقوقی و اصول قانون اساسی، گستره اجتماعی را از حوزه اطلاع‌رسانی تا حقوق شهروندی با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌سازد. بنابراین هر چقدر استثنائات این اصل با ذکر مصادیق روشن قانون‌مند شود حقوق شهروندی و عرصه همگانی با چالش‌های کمتری روبه‌روست. طرح محدودیت توقیف مطبوعات اعاده شده از شورای نگهبان از همین منظر قابلیت بررسی دارد.

اهداف طرح

از مقدمه توجیهی این طرح اهداف زیر استنباط می‌شود:

۱. تعیین مدت معین توقیف موقت مطبوعات،
۲. رسیدگی به اتهامات و تعیین تکلیف برای مطبوعات توقیف شده.

اظهار نظر کارشناسی

در نظر شورای نگهبان، دلایل اعاده طرح توقیف موقت مطبوعات به این شرح مستند شده است: «با توجه به مرقومه مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی» به‌عنوان ریاست محترم مجلس شورای اسلامی درخصوص قانون مطبوعات ... طرح مذکور خلاف موازین شرع و مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی شناخته شد». در این خصوص توجه به نکات زیر قابل تأمل است:

۱. آنچه مسلم است مرقومه مورد استناد از مصادیق احکام حکومتی است که از مصالح اجتماعی تبعیت می‌کند. حکم حکومتی جلوه‌ای از احکام ثانویه است که با احکام اولیه ذیل شرع قرار می‌گیرند. لکن وجه تمایز این دو معطوف به قید زمانی است. به عبارت دیگر حکم حکومتی برخلاف احکام اولیه که نوعی مصلحت دائمی را تأمین می‌کند در پی مصلحت موقتی است. مدت این حکم بسته به وجود یا فقدان موضوع سیاسی - اجتماعی یا حکومتی است. با توجه به اینکه حکم حکومتی مربوط به مطبوعات در فضای حاکم بر دوره ششم مجلس شورای اسلامی صادر شده به‌نظر می‌رسد حکم مذکور در شرایط کنونی موضوعیت خود را از دست داده است.

۲. علاوه بر موارد پیشگفت توقیف مطبوعات نوعی سلب حق است که جز به موجب قانون و به‌منظور حفظ حقوق و آزادی‌های دیگران مجاز نیست. مستند به اصل نهم قانون اساسی حتی قانون‌گذار نیز حق ندارد، با وضع قوانین و مقررات آزادی‌های مشروع را سلب کند. به‌طور کلی قانون اساسی جمهوری اسلامی اصل را بر آزادی و استیفای حقوق و استثنای آن بر محدودیت و سلب حق گذاشته است. استثنایی که تنها به حکم قانون و با رعایت تشریفات قانونی مجاز شمرده می‌شود. اصول بیست‌وسوم تا بیست‌وهشتم از جمله اصولی هستند که در این رابطه به آنها می‌توان اشاره کرد.

توقیف مطبوعات به دلیل برخوردی که با اصل آزادی عمل و استیفای حقوق بنیادین دارد منطقیاً باید مقید به قید زمان و مبتنی بر منطق، مبانی و جهات موقتی باشد که مقتضی عدول از چنین اصولی بوده‌اند. به‌طور کلی توقیف نشریات چه در قالب یک تدبیر احتیاطی و چه به‌صورت یک ضمانت اجرای کیفری، ماهیتاً طبیعت کیفری دارد و حکم به کیفر و اجرای آن برابر اصل سی‌وششم قانون اساسی «باید تنها از طریق دادگاه صالح و به‌موجب قانون باشد». بنابراین هر اندازه که موارد و مدت توقیف نشریات محدودتر باشد به روح قانون اساسی و منطق اصول و قواعد حقوقی نزدیک‌تر است.

نتیجه‌گیری

نظر شورای نگهبان در اعاده طرح مورد نظر در شرایط کنونی مشمول مرور زمان شده و موضوعیت خود را از دست داده است. زیرا مرقومه مقام معظم رهبری به‌عنوان حکم حکومتی مقید به قید زمان یعنی فضای حاکم بر مجلس ششم بوده است. لذا با توجه به این موضوع و ضرورت تحقق اصولی از قانون اساسی و تأمین حقوق و آزادی‌های مشروع، تعیین مدت توقیف موقت مطبوعات ضرورتی تمام و کمال دارد. از این جهت مصوبه مذکور با لحاظ پیشنهادات ذیل می‌تواند در اجرای اصل نودوچهارم و نودوششم قانون اساسی جمهوری اسلامی برای رسیدگی مجدد به شورای نگهبان ارسال شود.

پیشنهادات

با توجه به موضوع بندهای «الف»، «ب» و «ج» ماده واحده و نیز تبصره «۱» ماده مذکور پیشنهاد داده می‌شود مفاد بندهای فوق به شرح زیر اصلاح شود:

الف) در مورد روزنامه‌ها حداکثر سه هفته،

ب) در مورد هفته‌نامه و دو هفته‌نامه حداکثر ۶ هفته،

ج) در مورد ماهنامه حداکثر سه ماه،

د) در مورد سایر نشریات حداکثر ۴ ماه،

تبصره «۱» - در هر مورد پس از پایان مدت بلافاصله تا نصف مدت قبلی قرار توقیف برای یک بار دیگر امکان دارد و پس از آن نشریه می‌تواند منتشر شود و قرار توقیف برای بار سوم قابل تمدید نیست.